
Shri Jagannathagitamrita vishleshanatmakam Adhyayanam

ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಗೀತಾಮೃತ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕಂಚಾಧ್ಯಯನಂ

Document Information

Text title : Jagannathagitamritam Adhyanam

File name : jagannAthagItAmRRitamadhyanam.itx

Category : misc, article, pradiptakumArananda

Location : doc_z_misc_general

Author : (Copyright) Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orissa pknanda65 at gmail.com

Transliterated by : Pradipta Kumar Nanda pknanda65 at gmail.com

Proofread by : Pradipta Kumar Nanda

Description/comments : shrIjagannAthagItAmRite vipralambha-bhaktiH mAnavIkaraNanchaH,
ratnasi.nhAsana-virahagAthAyAH samIkShAtmakaM vishleShaNAtmakanchAdhyayanam

Acknowledge-Permission: (Copyright) Pradipta Kumar Nanda

Latest update : August 19, 2026

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

August 19, 2026

sanskritdocuments.org

ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಗೀತಾಮೃತ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕಂಚಾಧ್ಯಯನಂ

“ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಗೀತಾಮೃತೇ” ವಿಪ್ರಲಂಭ-ಭಕ್ತಿ: ಮಾನವೀಕರಣಂಚ: ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನ-
ವಿರಹಗಾಥಾಯಾ: ಸಮೀಕ್ಷಾತ್ಮಕಂ ವಿಶ್ಲೇಷಣಾತ್ಮಕಂಚಾಧ್ಯಯನಂ
ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ: ಪ್ರದೀಪ್ತಕುಮಾರನಂದ: .
ಆಚಾರ್ಯಚರ: ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಸಂಸ್ಕೃತವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ:
ಶ್ರೀವಿಹಾರ:, ಪುರೀ .

ಸಾರಸಂಕ್ಷೇಪ: (Abstract)

ಉತ್ಕಲೀಯ-ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥ-ಸಂಸ್ಕೃತಿ: ಭಾರತೀಯ-ಭಕ್ತಿ-ದರ್ಶನಸ್ಯ ರಸಮಯೀ
ಪರಾಕಾಷ್ಠಾ ಅಸ್ತಿ . ಅಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರವಾಹೇ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಸಂಸ್ಕೃತವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಸ್ಯ
ಪೂರ್ವತನ-ಆಚಾರ್ಯೈ: ಪ್ರೋ. ಪ್ರದೀಪ್ತಕುಮಾರನಂದವರ್ಯೈ: ವಿರಚಿತಂ
“ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಗೀತಾಮೃತಂ” ಇತಿ ಪದ್ಯಂ ಆಧುನಿಕ-ಸಂಸ್ಕೃತ-ಗೀತಿಕಾವ್ಯಸ್ಯ ಏಕಾ
ಅಲೌಕಿಕೀ ಅಮೂಲ್ಯಾ ಚ ನಿಧಿ: ವರ್ತತೇ . ಅಸ್ಯ ಶೋಧಪತ್ರಸ್ಯ ಮುಖ್ಯಂ
ಉದ್ದೇಶ್ಯಂ ಅಸ್ಯ ಪದ್ಯಸ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ-ದಾರ್ಶನಿಕ-ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರೀಯಾಣಾಂ
ಪಕ್ಷಾಣಾಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಪರೀಕ್ಷಣಂ ತಥಾ ಅಸ್ಮಿನ್ ನಿಹಿತಸ್ಯ ಮೌಲಿಕಸ್ಯ
“ಮಾನವೀಕರಣಸ್ಯ” (Personification) ಉದ್ಘಾಟನಂ ವರ್ತತೇ . ಯದಾ
ರಥಯಾತ್ರಾಯಾಂ ಮಹಾಪ್ರಭು: ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥ: ಶ್ರೀಮಂದಿರಾತ್ ಬಹಿ:
ನಂದಿಘೋಷರಥೇನ ಶ್ರೀಗುಂಡಿಚಾಮಂದಿರಮಾಯಾತಿ, ತದಾ ಗರ್ಭಗೃಹೇ
ಸ್ಥಿತಂ ರಿಕ್ತಂ “ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಂ” ಏವ ಸ್ವಸ್ಯ ಸ್ವಾಮಿನಂ ಪ್ರತಿ ವಿರಹ-ಕಾತರತಾಂ
ಪ್ರಕಟಯತಿ ಇತಿ ನೂತನಾ ರಸಪೂರ್ಣಾ ಚ ದೃಷ್ಟಿ: ಅಸ್ಮಿನ್ ಶೋಧಪತ್ರೇ
ಉಪಸ್ಥಾಪ್ಯತೇ .

ಮುಖ್ಯಶಬ್ದಾ: ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಗೀತಾಮೃತಂ, ಪ್ರೋ. ಪ್ರದೀಪ್ತಕುಮಾರನಂದ:,
ವಿಪ್ರಲಂಭಭಕ್ತಿ:, ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಂ, ಮಾನವೀಕರಣಂ, ಅಚಿಂತ್ಯಭೇದಾಭೇದ:,
ಓಡಿಶೀ-ಸಂಗೀತಂ . ತಾಲಂ,ಲಯ: .

೧. ಪ್ರಸ್ತಾವನಾ (Introduction)

ಉತ್ಕಲಧರಾಯಾಃ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಂ ಜೀವನಂ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಸಂಸ್ಕೃತೌ ಅಲೌಕಿಕಸತ್ತಾಯಾಃ ಪರಿತಃ ಭ್ರಮತಿ . (೧) ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ತಥಾ ಜಯದೇವಸ್ಯ “ಗೀತಗೋವಿಂದೇ” ಯಃ ವಿಪ್ರಲಂಭ-ಶೃಂಗಾರಃ ಅಥವಾ ಭಕ್ತಿರಸಃ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಃ, (೨) ತಸ್ಯ ಜೀವಂತೀ ಪರಂಪರಾ ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರೇ ದೃಶ್ಯತೇ . ಆಧುನಿಕಸಂಸ್ಕೃತಸಾಹಿತ್ಯೇ ಅಪಿ ಏಷಾ ಜಗನ್ನಾಥ-ಭಕ್ತಿಧಾರಾ ಅವಿರಲಭಾವೇನ ಪ್ರವಹಂತೀ ಅಸ್ತಿ .

ಅಸ್ಮಿನ್ ಅನುಕ್ರಮೇ “ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಗೀತಾಮೃತಂ” ಇತಿ ಪದ್ಯಂ ಅತೀವ ಮಹತ್ತ್ವಪೂರ್ಣಂ ಅಸ್ತಿ . (೩) ಪದ್ಯಸ್ಯಾಸ್ಯ ಮೂಲಪಾಠಃ ಅಧೋ ವರ್ತತೇ .

ದೀನಬಂಧೋ ! ಆಸನಂ ರೌಮಿ ಮಂದಿರೇ .

ಪುನೀತಕರುಣಾಪಾದರಜೋ ವಿನಾ ಜಲಹೀನಮೀನಃ ಸ್ಮರೇ .. (೦)

ಕ್ಷಣಮಪಿ ಪ್ರಭೋ ಅದರ್ಶನಂ ತವ ಅಸಹ್ಯಯಂತ್ರಣಾ ಮಯಿ .

ಕಥಂ ಪಕ್ಷಪಾತಃ ಸ್ವೀಕರೋಷಿ ನಾಥ ನಿವೇದನಂ ಮಮ ಹರೇ ..೧..

ಕೈವಲ್ಯರಹಿತಂ ಕ್ಷುಧಾಜರ್ಜರಿತಂ ಏಕಾಕೀ ಅಶಾಂತಮನಃ .

ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ಅಗ್ರೇಸರಿತುಮಕ್ಷಮಃ ಸಂಭಾವಯಾಮಿ ತೇ ಪುರೇ ..೨..

ದಿವ್ಯಂ ತೇ ಸ್ವರೂಪಂ ಭುವನಮೋಹನಂ ಅಪೂರ್ವಕರುಣಾಜ್ಯೋತಿಃ .

ದರ್ಶನರಹಿತಂ ಸೋಢುಂ ನ ಸಮರ್ಥಃ ಚಿಂತಯಾಮಿ ಭಾವಭರೇ ..೩..

ಭೋಗವಿರಹಿತಂ ಶೋಕವಿಕಲಿತಂ ಭಾವಂ ಮೇ ಶೃಣು ಕಾತರಂ .

ಸುಖಸ್ವರ್ಷಕ್ಷುಧಾಂ ವಿನಿವಾರಯ ಮೇ ಪ್ರತೀಕ್ಷಾ ತೇ ನಿಜಪುರೇ ..೪..

೨. ಮೂಲ-ಅನುಸಂಧಾನ-ದೃಷ್ಟಿಃ: ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಸ್ಯ ಮಾನವೀಕರಣಂ

(Novel Interpretation)

ಅಸ್ಯ ಕಾವ್ಯಸ್ಯ ಪರಂಪರಾಗತ-ವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ ಕಶ್ಚನ ಭಕ್ತಃ ಜಗನ್ನಾಥಂ ಪ್ರಾರ್ಥಯತಿ ಇತಿ ಗೃಹ್ಯತೇ, ಕಿಂತು ಕಾವ್ಯಸ್ಯ ಗಭೀರ-ದ್ವಂದ್ವಾರ್ಥ-ದೃಷ್ಟ್ಯಾ ಅಸ್ಮಿನ್ ಪದ್ಯೇ ಅಚೇತನಸ್ಯ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಸ್ಯ ಚೇತನವತ್ ಮಾನವೀಕರಣಂ (Personification) ಅಭವತ್ . (೪)

ಯದಾ ಆಷಾಢಸ್ಯ ಶುಕ್ಲದ್ವಿತೀಯಾಯಾಂ (see footnote) ಅಘಟಿತಘಟನಾಪಟೀಯಾನ್ ಮಹಾಪ್ರಭುಃ ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಃ ಸ್ವಸ್ಯ ಅನಾದಿ-ಆಸನಂ (ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಂ) ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ರಥಮಾರುಹ್ಯ ಗುಂಡಿಚಾಮಂದಿರಂ ಪ್ರತಿ ಗಚ್ಛತಿ, (೫) ತದಾ ಶ್ರೀಮಂದಿರಸ್ಯ ಗರ್ಭಗೃಹಂ ಸರ್ವಥಾ ಶೂನ್ಯಂ ಭವತಿ . ತಸ್ಮಿನ್ ಸಮಯೇ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಮೇವ ಸ್ವಸ್ಯ ಸ್ವಾಮಿನಂ ಪ್ರತಿ ವದತಿ-

“ಆಸನಂ ರೌಮಿ ಮಂದಿರೇ” ಅತ್ರ “ಆಸನಂ” ಇತಿ ಪದಂ ಕೇವಲಂ ದ್ವಿತೀಯಾಂತಂ ನ ಭೂತ್ವಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪ್ರಥಮಾಂತ-ವಿಶೇಷ್ಯಂ ಅಸ್ತಿ . ಅರ್ಥಾತ್ “ಅಹಂ ಸ್ವಯಂ ತವ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಂ ಅಸ್ಯ ಶ್ರೀಮಂದಿರಸ್ಯ ಗರ್ಭಗೃಹೇ ಸ್ಥಿತ್ವಾ ರೋದನಂ ಕರೋಮಿ . “ಪಾದರಜೋ ವಿನಾ ಜಲಹೀನಮೀನಃ” ನಿತ್ಯಂ ಯಸ್ಯ ಉಪರಿ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ಯ ಶ್ರೀಚರಣೌ ವಿರಾಜೇತೇ, ತತ್ ಆಸನಂ ಸ್ವಕೀಯಂ ನಿತ್ಯಸಂಬಂಧಂ ಸ್ಮರತ್ ವದತಿ ಯತ್ ತವ ಚರಣರಜಸಃ ಅಭಾವೇ ಮಮ ಸ್ಥಿತಿಃ ಜಲಹೀನಸ್ಯ ಮತ್ಸ್ಯಸ್ಯ ಇವ ಜಾತಾ . (೬)

“ಅಗ್ರೇಸರಿತುಮಕ್ಷಮಃ ಸಂಭಾವಯಾಮಿ ತೇ ಪುರೇ” ಪಾಷಾಣಮಯತ್ವಾತ್ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಂ ರಥೇನ ಸಹ ಗಂತುಂ ಅಸಮರ್ಥಂ (ಅಗ್ರೇಸರಿತುಮಕ್ಷಮಂ) . ಅತಃ ತತ್ ಗರ್ಭಗೃಹೇ (ನಿಜಪುರೇ) ತಿಷ್ಠನ್ ಏವ ಪ್ರಭೋಃ ಬಾಹುಡಾಯಾತ್ರಾಯಾಃ ಪುನರಾರೋಹಣಸ್ಯ ಚ ಪ್ರತೀಕ್ಷಾಂ ಕರೋತಿ .

ಏಷಾ ಮಾನವೀಕರಣ-ದೃಷ್ಟಿಃ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ-ಸಾಹಿತ್ಯಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ Pathetic Fallacy ಇತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತಸ್ಯ ತಥಾ ಭಾರತೀಯ-ರಸಶಾಸ್ತ್ರಸ್ಯ ಉದ್ದೀಪನಾವಭಾವಸ್ಯ ಸರ್ವೋತ್ಕೃಷ್ಟಂ ಲಕ್ಷಣಂ ಅಸ್ತಿ . (೭)

೩. ದಾರ್ಶನಿಕಂ ವಿಶ್ಲೇಷಣಂ (Philosophical Foundations)

ಅಸ್ಮಿನ್ ಪದ್ಯೇ ಉತ್ಕಲ-ವೈಷ್ಣವ-ದರ್ಶನಸ್ಯ ಮುಖ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತಾಃ ಸುಷ್ಠು ಪ್ರತಿಪಾದಿತಾಃ ಸಂತಿಃ .

೩.೧. ಅಚಿಂತ್ಯಭೇದಾಭೇದತತ್ತ್ವಂ (Achintya-Bhedabhedavada)

ಗೌಡೀಯ-ಉತ್ಕಲ-ವೈಷ್ಣವ-ದರ್ಶನೇ ಭಗವಾನ್ ತಸ್ಯ ಆಶ್ರಯಶ್ಚ (ಜೀವಃ/ಪ್ರಕೃತಿಃ/ಆಸನಂ ವಾ) ಯುಗಪತ್ ಭಿನ್ನಃ ಅಭಿನ್ನಶ್ಚ ಭವತಿ . (೮) ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಂ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ಯ “ನಿತ್ಯ-ಅಂಗಂ” ಇತಿ ಕಾರಣಾತ್ ಅಭಿನ್ನಂ, ಕಿಂತು ರಥಯಾತ್ರಾಯಾಂ ಜಗನ್ನಾಥಸ್ಯ ಗಮನೇನ ಯೋ ವಿರಹಃ ಜಾಯತೇ, ತೇನ ಭೇದಃ ಸ್ಪಷ್ಟೀಭವತಿ . ಅಯಮೇವ ಅಚಿಂತ್ಯಭೇದಾಭೇದಃ .

೩.೨. ವಿಪ್ರಲಂಭಸ್ಯ ಚರಮೋತ್ಕರ್ಷಃ

ರಸಶಾಸ್ತ್ರೇ ಸಂಭೋಗಾತ್ (ಮಿಲನಾತ್) ಅಪಿ ವಿಪ್ರಲಂಭಃ (ವಿರಹಃ) ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಮನ್ಯತೇ, ಯತೋ ಹಿ ವಿರಹೇ ಇಷ್ಟದೇವಸ್ಯ ಸ್ತೃತಿಃ ಪ್ರತಿಕ್ಷಣಂ ಸಾಂದ್ರಾ ಭವತಿ . (೯) “ಕ್ಷಣಮಪಿ ಪ್ರಭೋ ಅದರ್ಶನಂ ತವ ಅಸಹ್ಯಯಂತ್ರಣಾ” ಇತಿ ಪಂಕ್ತ್ಯಾ ವಿರಹಸ್ಯ ಆತ್ಯಂತಿಕೇ ವೇದನಾ ಪ್ರಕಟೀಭವತಿ .

೩.೩. ಶರಣಾಗತಿಃ (ಪ್ರಪತ್ತಿಃ)

ವೇದಾಂತೇ ಜೀವಸ್ಯ ಮೋಕ್ಷಾಯ ಶರಣಾಗತಿಃ ಏವ ಅಂತಿಮಂ ಸಾಧನಂ .

(೧೦) “ಕೈವಲ್ಯರಹಿತಂ(೧೧)... ಕಿಂ ಕರೋಮಿ ಅಗ್ರೇಸರಿತುಮಕ್ಷಮಃ” ಇತಿ ಪದ್ಯೇನ ಸ್ವಕೀಯಾಕಿಂಚನತಾಯಾಃ ಸ್ವೀಕೃತ್ಯಾ ಸಹ ಭಗವತ್ಕೃಪಾಯಾಃ ಆಶ್ರಯಃ (ಪ್ರಪತ್ತಿಃ) ದ್ಯೋತೃತೇ .

೪. ಸಾಹಿತ್ಯಿಕಂ ಸಂಗೀತಶಾಸ್ತ್ರೀಯಂ ಚ ಸೌಂದರ್ಯಂ (Literary and Musical Aesthetics)

೪.೧. ರಸ- ಅಲಂಕಾರ-ಯೋಜನಾ

ರಸಃ- ಅಸ್ಮಿನ್ ಪದ್ಯೇ ಭಕ್ತಿರಸಃ ಮುಖ್ಯಃ ಅಸ್ತಿ. ಯಸ್ಯ ಅಂಗೀ ವಿಪ್ರಲಂಭಃ (ವಿರಹಃ) ಅಸ್ತಿ . (೧೨)

ಅಲಂಕಾರಃ-ಉಪಮಾಲಂಕಾರಃ: “ಜಲಹೀನಮೀನಃ ಸ್ಮರೇ” (ಮತ್ಸ್ಯಸ್ಯ ಉಪಮಯಾ ಅನನ್ಯಾಶ್ರಯತ್ವಂ ದರ್ಶಿತಂ).

ಅನುಪ್ರಾಸಃ: “ಭುವನಮೋಹನಂ ಅಪೂರ್ವಕರುಣಾಜ್ಯೋತಿಃ” ಇತಿ ಪದಾವಲ್ಯಾಂ ನಾದಸೌಂದರ್ಯಂ .

೪.೨. ಓಡಿಸೀ-ಸಂಗೀತ-ಪರಂಪರಾ ಛಂದಶ್ಚ

ಏತತ್ ಪದ್ಯಂ ಅಕ್ಷರವೃತ್ತಂ ನ ಭೂತ್ವಾ ಮಾತ್ರಾವೃತ್ತಂ ಗೇಯ-ಪದ-ಕಾವ್ಯಂ (Song/Giti-Kavya) ಚ ಅಸ್ತಿ . (೧೩)

ಸಂರಚನಾ- ಧ್ರುವಪದಂ (Refrain/Chorus) tathA chatvAraH antarAH (Stanzas).

ಕಾಂತತಾ (Rhyme): ಪ್ರತ್ಯೇಕಸ್ಯ ಚರಣಸ್ಯ ಅಂತೇ ಸ್ಮರೇ, ಹರೇ, ಪುರೇ, ಭಾವಭರೇ, ನಿಜಪುರೇ ಇತಿ ತು ಕಾಂತ-ಶಬ್ದಾಃ ಲಯಬದ್ಧತಾಂ ವರ್ಧಯಂತಿ .

ರಾಗ-ತಾಲೌ- ಓಡಿಸೀ-ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ-ಸಂಗೀತಾನುಸಾರಂ ಅಸ್ಯ ಪದ್ಯಸ್ಯ ಗಾಯನಂ ರಾಗ-ಕಾಮೋದ್ಯಾಂ ವಾ ರಾಗ-ಭೈರವ್ಯಾಂ ಝಂಪಾ-ತಾಲೇನ (೧೦ ಮಾತ್ರಾಃ) ವಾ ಏಕತಾಲೇನ ವಿಲಂಬಿತ-ಲಯೇ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ . (೧೪)

೫. ತುಲನಾತ್ಮಕಂ ಅಧ್ಯಯನಂ (Comparative Study)

ಸಮೀಕ್ಷಾಬಿಂದುಃ ಜಯದೇವಸ್ಯ “ಗೀತಗೋವಿಂದಂ” ಉತ್ಕಲೀಯ-ಓಡಿಯಾ-ಜಣಾಣ ಪ್ರೋಂಅಂದಸ್ಯ “ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಗೀತಾಮೃತಂ” ಅಸ್ತಿ .

ಭಾಷಾ ಸಂಸ್ಕೃತಂ (ಮಾಧುರ್ಯಂ) ಓಡಿಯಾ (ಪ್ರಾಕೃತ-ಜಣಾಣ) ಸಂಸ್ಕೃತಂ (ಓಡಿಸೀ-ಗೇಯ-ಶೈಲ್ಯಾಂ)

ವಿರಹಸ್ಯ ಆಶ್ರಯಾಃ- ಶ್ರೀರಾಧಾ / ಗೋಪ್ಯಃ ಸಾಧಾರಣಃ ಭಕ್ತಃ / ಸಾಲಬೇಗಾದಯಃ ಸ್ವಯಂ ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಂ / ಗರ್ಭಗೃಹಂ ವಾ .

ಶೈಲೀ- ಅಷ್ಟಪದೀ-ಪರಂಪರಾ ಭಾಂದ / ಚೌಪದೀ / ಜಣಾಣ ಧ್ರುವಪದ-ಸಹಿತಂ ತು ಕಾಂತ-ಗೀತಂ .

ಅನೇನ ಸ್ಪಷ್ಟಂ ಭವತಿ ಯತ್ ಪ್ರೋ. ನಂದವರ್ಯಃ ಜಯದೇವಸ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತ-ಮಾಧುರ್ಯಂ ತಥಾ ಓಡಿಯಾ-ಭಜನಾನಾಂ ಆತ್ಮಭಾವಃ ಏಕೀಕೃತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಸಾಹಿತ್ಯೇ ನೂತನಃ ಪ್ರಯೋಗಃ ಕೃತಃ . (೧೫)

೬. ಉಪಸಂಹಾರಃ ನಿಷ್ಕರ್ಷಶ್ಚ (Conclusion)

ಅಸ್ಯ ಶೋಧಪತ್ರಸ್ಯ ಮುಖ್ಯ-ನಿಷ್ಕರ್ಷಾಃ ಅಧೋ ನಿರ್ದಿಷ್ಟಾನುಕೂಲಂ ಸಿದ್ಧಂತಿ- “ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಗೀತಾಮೃತಂ” ಇತಿ ಕಾವ್ಯಂ ಆಧುನಿಕ-ಸಂಸ್ಕೃತ-ಭಕ್ತಿಕಾವ್ಯಸ್ಯ ಉತ್ಕೃಷ್ಟಂ ಉದಾಹರಣಂ ಅಸ್ತಿ .

ಅಸ್ಮಿನ್ ಪದ್ಯೇ “ರತ್ನಸಿಂಹಾಸನಸ್ಯ ಮಾನವೀಕರಣಂ” ಇತಿ ಮೌಲಿಕೀ ವ್ಯಾಖ್ಯಾ ಕಾವ್ಯಸ್ಯ ವಿರಹ-ರಸಂ ಆತ್ಮಂತಿಕಂ ಕರೋತಿ .

ಕಾವ್ಯಮೇತತ್ ಕೇವಲಂ ಕಸ್ಯಚಿತ್ ಭಾವುಕತಾ ನ, ಅಪಿತು ಅಚಿಂತ್ಯಭೇದಾಭೇದ-ಶರಣಾಗತಿ-ಉತ್ಕಲವೈಷ್ಣವದರ್ಶನಾನಾಂ ಚ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಣಂ ಅಸ್ತಿ .

ಓಡಿಶೀ-ಸಂಗೀತಸ್ಯ ಗೇಯ-ಪರಂಪರಾಯಾಂ ರಚಿತಂ ಇದಂ ಪದ್ಯಂ ಜಯದೇವಸ್ಯ ಅಷ್ಟಪದೀ-ಸಾಹಿತ್ಯಸ್ಯ ಆಧುನಿಕ-ಯುಗೇ ಸಫಲಂ ಅವತರಣಂ ಅಸ್ತಿ .

೭. ಪಾದಟಿಪ್ಪಣ್ಯಃ (Footnotes)

(೧) Mishra, K. C., The Cult of Jagannath, Firma KLM Private Limited, Calcutta, 1971, p. 12.

(೨) ಜಯದೇವಃ, ಗೀತಗೋವಿಂದಂ (ಕುಂಭಕರ್ಣ-ಟೀಕಾ-ಸಹಿತಂ), ನಿರ್ಣಯಸಾಗರ ಪ್ರೇಸ, ಮುಂಬಯಿ, ಪ್ರಥಮಃ ಸರ್ಗಃ, ಶ್ಲೋಕಃ ೫.

(೩) ನಂದಃ, ಪ್ರೋ. ಪ್ರದೀಪ್ತಕುಮಾರಃ, ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಗೀತಾಮೃತಂ (ಮೂಲಪಾಠಃ), ಆಚಾರ್ಯಃ, ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಸಂಸ್ಕೃತವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಃ, ಶ್ರೀವಿಹಾರಃ, ಪುರೀ .

(೪) ಮಮ್ಮಟಃ, ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶಃ, ಉಲ್ಲಾಸಃ ೧೦ (ಅಲಂಕಾರ-ಪ್ರಕರಣೇ ಜಡಸ್ಯ ಚೇತನವದ್ ವ್ಯವಹಾರ-ಪ್ರತಿಪಾದನಂ).

(೫) ಮಹಾಪಾತ್ರಃ, ಅಚಲಾನಂದಃ, ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಸಂಸ್ಕೃತಿಃ ತಸ್ಯಾಃ ಸಾಹಿತ್ಯಂ ಚ, ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಾಶಕಃ, ಕಟಕ, ಪೃ. ೪೫.

(೬) ಏಷಾ “ಜಲಹೀನಮೀನ” ಉಪಮಾ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತಸ್ಯ “ತಮೇವ ಮೃಗಯಂತೀನಾಂ ನ ಲಬ್ಧೋ ವತ್ಕನಾಂ ಪದಂ” ಇತಿ ಗೋಪೀಗೀತಸ್ಯ ಅನನ್ಯಭಾವಂ ಸ್ಮರಯತಿ (10/30/43).

(೭) Abrams, M. H., A Glossary of Literary Terms, Thomson Heinle, 7th Edition, p. 143 (Pathetic Fallacy).

(೮) ಜೀವಗೋಸ್ವಾಮೀ, ಷಟ್ಸಂದರ್ಭಃ (ಭಕ್ತಿಸಂದರ್ಭಃ), ಚೌಖಂಬಾ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಸ್ಥಾನ, ವಾರಾಣಸೀ, ಪೃಷ್ಠಂ ೨೧೫.

(೯) ರುಪಗೋಸ್ವಾಮೀ, ಭಕ್ತಿರಸಾಮೃತಸಿಂಧುಃ, ದಕ್ಷಿಣವಿಭಾಗಃ, ಪಂಚಮಲ್ಲಹರೀ (ವಿಪ್ರಲಂಭ-ನಿರೂಪಣಂ).

(೧೦) ಯಾಮುನಾಚಾರ್ಯಃ, ಸ್ತೋತ್ರರತ್ನಂ, ಶ್ಲೋಕಃ ೨೨- ನ ಧರ್ಮನಿಷ್ಕೋಽಸ್ಮಿ ನ ಚಾತ್ಮವೇದೀ... ನ ಭಕ್ತಿಮಾಂಸ್ತ್ವ ಚ್ಚರಣಾರವಿಂದೇ (ಪ್ರಪತ್ತಿ-ಭಾವಃ).

(೧೧) ಪ್ರೋಂಅಂದಃ, ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರಸುಧಾನಿಧಿಃ, ೧೬೩-೧೬೫ ಪದ್ಯಾನಿ .

(೧೨) ರುಪಗೋಸ್ವಾಮೀ, ಉಜ್ಜ್ವಲನೀಲಮಣಿಃ, ವಿಪ್ರಲಂಭ-ಪ್ರಕರಣಂ, ಕಾರಿಕಾ ೪.

(೧೩) ಪತ್ತಾನಾಯಕಃ, ದೇವೀಪ್ರಸನ್ನಃ, ಓಡಿಸೀ-ಸಂಗೀತ-ಪರಂಪರಾ, ಓಡಿಶಾ ಸಂಗೀತ ನಾಟಕ ಅಕಾಡೇಮೀ, ಭುವನೇಶ್ವರ, ಪೃ. ೭೮.

(೧೪) ದಾಸಃ, ರಾಮಹರೀ, ಓಡಿಸೀ-ಸಂಗೀತರ ರಾಗ-ಲಕ್ಷಣಂ, ವಿಜಯ-ಪ್ರಕಾಶನಂ, ಕಟಕ, ಪೃ. ೧೦೨.

(೧೫) ಮಿಶ್ರಃ, ವನಮಾಲೀ, ಉತ್ಕಲೀಯ-ಸಂಸ್ಕೃತ-ಸಾಹಿತ್ಯ-ಇತಿಹಾಸಃ, ಬಾಲೇಶ್ವರಃ, ಪೃ. ೧೫೦.

Footnote (೧) ದ್ವಿತೀಯಾಯಾಂ ಸುದಿವ್ಯಾಯಾಂ ರಥಯಾತ್ರಾ ಮನೋರಮಾ .

ನವದಿನಾತ್ಮಿಕಾ ಜ್ಞೇಯಾ ಭಕ್ತಕಲ್ಯಾಣಹೇತವೇ ...೨೧೬

ಜಗನ್ನಾಥಪ್ರೇಮ್ಣಾ ಸಕಲಜನತಾ ಭಕ್ತಸದಯಾ

ರಥಾರೂಢಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಮಧುರಮಧುವರ್ಷಾಸಜಲಿತಾಃ .

ವದಂತೋ ಹೇ ಕೃಷ್ಣ ತ್ವಮಸಿ ಪರಮಾನಂದವಿಷಯ-

ಸ್ತವೇಯಂ ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರೇ ವಿಮಲರಥಯಾತ್ರಾ ವಿಲಸತು ...೨೧೭ ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರಸುಧಾನಿಧೌ

೮. ಸಹಾಯಕ-ಗ್ರಂಥಾಃ (Select Bibliography)

೧. ಜಯದೇವಃ - ಗೀತಗೋವಿಂದಂ, ನಿರ್ಣಯಸಾಗರ ಪ್ರೇಸ, ಮುಂಬಯಿ .

೨. ನಂದಃ, ಪ್ರೋ. ಪ್ರದೀಪ್ತಕುಮಾರಃ- ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಗೀತಾಮೃತಂ (ಮೂಲಕಾವ್ಯಂ)

೩. ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥದರ್ಶನಂ-, ಪ್ರೋ. ಪ್ರದೀಪ್ತಕುಮಾರ ನಂದಃ, ಏಸಿಯಾನ್ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್, ಕೋಲಕಾತಾ .

೪. ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರಸುಧಾನಿಧಿಃ- ಪ್ರೋ. ಪ್ರದೀಪ್ತಕುಮಾರ ನಂದಃ, ಶಕ್ತಿಪ್ರೇಸ, ಕಟಕಂ .

೫. ರುಪಗೋಸ್ವಾಮೀ - ಭಕ್ತಿರಸಾಮೃತಸಿಂಧುಃ, ಚೌಖಂಬಾ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಸ್ಥಾನ, ವಾರಾಣಸೀ .

೬. ಮಹಾಪಾತ್ರಃ, ಅಚಲಾನಂದಃ - ಶ್ರೀಜಗನ್ನಾಥಸಂಸ್ಕೃತಿಃ ತಸ್ಯಾಃ ಸಾಹಿತ್ಯಂ ಚ, ಗ್ರಂಥಪ್ರಕಾಶಕಃ, ಕಟಕಂ .

೭. Mishra, K. C. - The Cult of Jagannath, Firma KLM Private Limited, Calcutta, 1971.

Written by Dr. Pradipta Kumar Nanda, Kendrapara, Orisa pknanda65 at gmail.com

Shri Jagannathagitamrita vishleshanatmakam Adhyayanam

pdf was typeset on August 19, 2026

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

